

Restauratie Oude Toren in volle gang

Op vrijdagmorgen 6 oktober 2023 brachten leden van de Heemkundekring Den Beerschen Aard, de Stichting Vrienden van de Oude Toren, de Stichting Behoud Erfgoed Oirschot en het Erfgoedplatform Oirschot, samen met enkele andere geïnteresseerden, bij schitterend weer een bezoek aan de Oude Toren in Oostelbeers. Doel van het bezoek was het bekijken van de lopende restauratiewerkzaamheden en het herstel van het terrein aan de oostzijde van de toren.

De 34 aanwezige bezoekers werden verdeeld in twee groepen voor rondleidingen. Moniek van Hoof, projectleider van Nico de Bont Aannemers, leidde de aanwezigen rond op de steigers om de voortgang van de restauratiewerkzaamheden aan de Oude Toren te bekijken. Tegelijkertijd vertelde Jan Roymans, archeoloog bij RAAP Archeologie, over de geschiedenis van het opgeschoonde terrein achter de Oude Toren aan de oostzijde.

Scherven als messen

Roymans merkte op dat deze plek de oorsprong is van Oostelbeers. Al in het jaar 2000 is onderzoek uitgevoerd. Toen zijn scherven ontdekt die teruggaan tot de Middensteentijd, ongeveer 8.000 jaar geleden. Deze grijze, dichte scherven konden dienen als messen. Hij benadrukte dat de beste overlevingskansen langs een beek lag, die hier ook stroomt.

In de afgelopen periode heeft Roymans opnieuw onderzoek gedaan naar de locatie waar vroeger de kerk heeft gestaan. Tijdens deze onderzoeken werden brandnetels en struiken verwijderd, waardoor de aarden wal en greppel rondom de toren nu goed zichtbaar zijn. Roymans legde uit: "De bodem fungeert als een archiefkast. 99% van de informatie bevindt zich in de bodem, niet in geschreven archieven."

Foto boven: Het dak van de Oude Toren waarvan de hoeken hersteld moeten worden.

Oude schansmuur

Hij stuitte in de wal op een oude schansmuur die vanaf de 16e of 17e eeuw gebouwd moet zijn. Daaroverheen werd later een aarden wal aangelegd. Stenen van deze muur zijn veel later weer gebruikt voor de school in Oostelbeers, las Roymans in de archieven. De wal was omgeven door een greppel van bijna twee meter diep. Een en ander benadrukt het belang van archeologisch onderzoek bij het ontrafelen van de geschiedenis van deze historische locatie. Op 7 oktober 2023 is nog een archeologisch-radiografisch onderzoek uitgevoerd. De resultaten zullen later gepresenteerd worden.

Geschiedenis van de Oude Toren

De geschiedenis van de Oude Toren in Oostelbeers gaat ver terug. In de archieven wordt de kerk van Oostelbeers voor het eerst in 1207 genoemd. Vanaf dit jaar was het patronaatsrecht in het bezit van de Abdij van Tongerlo. De kerk was een 'kwartkerk' die aan de Heilige Andreas was gewijd. In de periode 1300 - 1350 werd er een nieuwe kerktoeren gebouwd tegen de bestaande kerk. De bewoning rondom de kerk is dan al verdwenen. In de 15e eeuw werd de kerk vergroot en kreeg de toren er een bouwlaag bij. Hierbij werden de galmgaten van het derde deel dichtgemetseld.

In de eerste helft van de 19e eeuw is de kerk gesloopt die aan de Oude Toren vastgebouwd was. De toren is blijven staan. In 1968 - 1969 is de kerktoeren geconserveerd en deels gerestaureerd, maar kreeg daarbij geen nieuwe spits meer.

Dit is een uitgave van de gemeente Oirschot
Foto's: Pixelview Fotografie
Opmaak: Sofie den Ouden, VissenCom
Oktober 2023

Foto boven: Uitzicht vanaf de Oude Toren op Oostelbeers.

Foto links: Uitleg over de restauratie.

Restauratie Oude Toren 2023

De conserverende restauratie van de Oude Toren in Oostelbeers is gestart na de bouwvak en zal naar verwachting nog dit jaar worden

afgerond. Om deze restauratie uit te voeren, is de hele toren volledig in steigers gehuld, waardoor het metselwerk van dichtbij op elke verdieping kan worden geïnspecteerd. Alle voegen, stenen en ornamenten aan de buitenkant van de toren worden zorgvuldig gecontroleerd. Met name het voegwerk aan de west- en noordzijde heeft geleden onder de effecten van regen, sneeuw, water en wind. Deze beschadigingen worden momenteel hersteld, en de voegen worden opnieuw aangebracht. Indien nodig zullen ook enkele delen van de ornamenten en bakstenen worden vervangen. Daarnaast wordt het dak geïnspecteerd en waar nodig hersteld.

De cederhouten galmborden zijn tijdelijk verwijderd om het voegwerk te herstellen, en ze worden opnieuw geschilderd in de originele kleuren. Hetzelfde geldt voor de toegangsdeur op de begane grond.

De delen aan de oostzijde van de toren, waar vroeger de kerk aan de toren was bevestigd, worden zorgvuldig geconserveerd om hun historische betekenis te behouden en goed zichtbaar te blijven voor de bezoeker. Deze restauratie-inspanningen dragen bij aan het behoud van dit waardevolle historische monument voor toekomstige generaties. De Oude Toren en zijn omgeving is een plaats waar historische kracht van uitgaat.

Foto links: De Oude Toren vanaf de oostzijde.

Foto onder: Metselaar aan het voegen.

Bouwkundige opbouw

De Oude Toren heeft qua architectuur enkele opvallende kenmerken. De toren is opgetrokken zonder steunberen en bestaat uit vier delen, die worden gescheiden door natuurstenen waterlijsten. Een waterlijst is een uitstekende rand waarlangs de regen kan wegllopen. Bovenop de toren is een zogeheten tentdak te vinden.

In de tweede laag van de toren zijn er aan elke zijde drie langwerpige spaarvelden (ondiepe nissen), afgebakend door een rondboogfries. Aan de oostzijde van de toren ontbreken deze spaarvelden. In de derde laag van de toren bevinden zich aan elke zijde twee spitsboogvormige galmgaten die dichtgemetseld zijn.

In de vierde laag van de toren zijn er aan elke zijde twee spitsboogvormige spaarnissen. Elke spaarnis bevat twee gekoppelde spitsboogvormige galmgaten.

Het kerkgebouw bevond zich ten oosten van de toren, en de muur van de toren toont nog steeds duidelijk waar de verschillende verbindingen met het schip waren. Daarnaast zijn er nog enkele zichtbare fundamentresten aanwezig.

